

Kopieringsavtale for universiteter og høyskoler (fra 2025)

Mønsteravtale fremforhandlet av Universitets- og høyskolerådet og Kopinor juni 2024.

Avtale

om kopiering og bruk av opphavsrettslig beskyttet materiale ved universiteter og høyskoler som er tilsluttet Universitets- og høyskolerådet (UHR), for perioden 1. januar 2025–31. desember 2029.

mellom

Institusjonen (universitetet/høyskolen, som angitt i avtalebekreftelsen)

på den ene siden,

og

Kopinor

på vegne av

medlemmene i Den norske Forfatterforening, Den norske Forleggerforening, Dramatikerforbundet, Fagpressen, Forbundet Frie Fotografer, Forfatterforbundet, Grafill – Norsk organisasjon for visuell kommunikasjon, Mediebedriftenes Landsforening, Musikkforleggerne, NOPA – Norsk forening for komponister og tekstforfattere, Norges Fotografforbund, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, Norsk Journalistlag, Norsk Komponistforening, Norsk kritikerlag, Norsk Oversetterforening, Norsk Redaktørforening, Norsk Revyforfatterforening, Norsk tidsskriftforening, Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere, Norske Billedkunstnere, Norske Kunsthåndverkere, Ny Musikk's Komponistgruppe, samt utenlandske rettighetshaverorganisasjoner

på den andre siden.

Innledning

På de vilkår som fremgår av denne avtalen, får institusjonen rett til kopiering og bruk av beskyttet, utgitt materiale fra norske og utenlandske publikasjoner hvis rettighetshavere Kopinor representerer.

I medhold av lov av 15. juni 2018 nr. 40 om opphavsrett til åndsverk (åndsverkloven) §§ 46 og 47, jf. § 63 har institusjonen også tillatelse til å kopiere materiale skapt og utgitt av rettighetshavere som Kopinor ikke representerer (avtalelisens).

Det er en forutsetning for tillatelsen at kopiering ikke erstatter, men er et supplement til kjøp av utgitt materiale fra bokhandel, billedarkiv mv. eller direkte fra rettighetshaverne der det er naturlig, for ikke å skade rettighetshavernes legitime interesser og normal utnyttelse av verk.

Kapittel 1 - Avtalens område

§ 1

Denne avtalen gjelder intern kopiering og bruk av utgitt beskyttet materiale for institusjonens virksomhet, herunder til bruk i utdanning, forskning og administrasjon.

Avtalen medfører ingen begrensninger i den rett til kopiering og bruk som er hjemlet i lov, herunder bl.a. adgangen i medhold av åndsverkloven § 26 til å fremstille enkelte eksemplarer til privat bruk når det ikke skjer i ervervsøyemed, og bibliotekenes adgang til å kopiere etter forskrift til åndsverkloven § 49.

Kopiering og bruk som skjer etter avtale direkte med opphaver og utgiver eller representant for disse, omfattes ikke av denne avtalen. Eventuelle lisenser for åpen tilgang gitt av opphaver og eventuelle abonnements-/lisensavtaler og kjøpsbetingelser som institusjonen er bundet av, går foran denne avtalen. Slikt lisensinnhold kan likevel kopieres og brukes i medhold av denne avtalen dersom ikke annet eksplisitt fremgår av lisensavtalen eller kjøpsbetingelsene.

Avtalen omfatter ikke kopiering og bruk av:

- audio- og audiovisuelle verk (lyd og levende bilder)
- datamaskinprogrammer
- dataspill, interaktive læringsverktøy o.l.
- originaleksemplarer av billedkunst og fotografi o.l.

Kapittel 2 - Navngivelse av opphaver m.m.

§ 2

Opphaveren skal navngis og verkets tittel og kilde angis slik som god skikk tilsier, jf. åndsverkloven § 5, § 23 fjerde ledd og § 25. Beskyttet materiale kan ikke i medhold av denne avtalen endres, bearbeides eller oversettes e.l. og kan ikke benyttes på en krenkende måte (jf. åndsverkloven § 5).

Kapittel 3 - Definisjoner

§ 3

Med **beskyttet materiale** menes i denne avtalen litterære og kunstneriske verk, jf. åndsverkloven § 2, fotografiske bilder, jf. åndsverkloven § 23, og arbeider som er beskyttet etter åndsverkloven § 24 (databaser mv.). Avtalen omfatter derved kopiering fra utgitt materiale i form av skrifter; tegninger og grafiske fremstillinger av kunstnerisk, vitenskapelig eller teknisk art; kart; avbildninger av maleri, skulptur og annen billedkunst, bygningskunst og gjenstander av kunsthåndverk og kunstindustri, så vel av forbildet som av selve verket; noter/besifring med og uten tekst; fotografiske verk og bilder, samt formular, tabeller, kataloger og lignende arbeider som er vernet etter åndsverkloven § 24. Lov, forskrifter, rettsavgjørelser o.l. er uten vern etter åndsverkloven, jf. § 14, og kan som sådanne kopieres fritt og uavhengig av denne avtalen. Avtalen gjør heller ingen innskrenkning i retten til å kopiere verk som omfattes av åndsverkloven § 32.

Med **kopiering og bruk** menes i denne avtalen eksemplarfremstilling til og fra papir og digitalt format, herunder fotokopiering, skanning, avfotografering, lagring og utskrift, samt avtegning og avskrift, og tilgjengeliggjøring av fremstilte eksemplar i form av utdeling av papirkopier og digital deling og formidling, innenfor avtalens rammer og avgrenset til institusjonens interne bruk slik det er beskrevet i § 1 første ledd og § 4 i denne avtalen.

Med **utgitt materiale** menes eksemplar av beskyttet materiale som med henholdsvis opphaverens, fotografens eller databasefrembringerens samtykke i et rimelig antall er brakt i handelen eller på annen måte spredt blant allmennheten, herunder tilgjengeliggjort på internett, jf. åndsverkloven § 10 annet ledd, samt offentliggjorte noter og dramatiske verk offentliggjort i skriftlig form eller inntatt i distribusjonsarkiv, og kopi, avskrift eller utskrift av slike eksemplar.

Kapittel 4 - Hvordan kan beskyttet materiale benyttes?

§ 4

Avtalen omfatter kopiering som initieres av institusjonen, herunder av pensum og annet nødvendig lærestoff. Med de begrensninger som følger av denne avtalen, kan beskyttet materiale kopieres av og til institusjonens ansatte, studenter, kursdeltakere, medlemmer av institusjonens utvalg, styrer og råd, eller andre med særlig tilknytning til institusjonen. Ansatte kan også kopiere til kolleger ved samarbeidende institusjoner eller til bruk i samarbeidsorganer for slike, men systematisk deling mellom institusjoner av læringsressurser fremstilt i medhold av denne avtalen, er ikke tillatt.

Det kan videre tas nødvendige kopier til utenforstående når dette skjer i forbindelse med saksbehandling, oppdragsforskning, forelesninger o.l.

Kopier som fremstilles i medhold av denne avtalen kan deles og formidles digitalt i institusjonens interne, lukkede nettverk (læringsplattformer, intranett, systemer for videokonferanser og webinarer, pensumlistesystemer, arkiv m.m.), ved projisering på skjerm/lerret, elektronisk tavle m.m., ved e-post til ansatte, studenter, kursdeltakere o.l. For tilgjengeliggjøring av bokutdrag, se § 18.

§ 5

Avtalen gir ikke rett til kopiering av beskyttet materiale som har preg av å være forlagsmessig fremstilling, selv om det skjer bare for institusjonens ansatte, studenter, kursdeltakere osv. Det kan likevel fremstilles kompendier på nærmere angitte vilkår, se § 14 flg.

Fremstilling av eksemplar for publisering i trykt eller digital form eller for annen utdeling eller annen form for tilgjengeliggjøring til publikum, herunder å legge ut materiale på internett, regnes alltid som forlagsmessig og er ikke tillatt. Dette gjelder også tilgjengeliggjøring av bokutdrag som skal registreres i Bolk i henhold til § 15 til andre studenter eller kursdeltakere enn dem som deltar i det emnet eller kurset som materialet er utarbeidet for.

Materiale som kopieres etter denne avtalen, kan ikke lagres og indekseres på en systematisk måte (gjelder verk av samme type og i et større antall), med mindre det skjer i forskningsøyemed eller for plagiatkontrollformål (eventuelt i en felles database for UH-institusjoner som har avtale med Kopinor). Innholdsfiler av bokutdrag levert fra Bolk jf. § 16 kan likevel ikke benyttes for slike formål. Kopieringens omfang må dessuten være innenfor begrensningene i §§ 8-12.

Materiale kan ikke etter denne avtalen kopieres og brukes som treningsgrunnlag i maskinlæring eller modeller for generativ kunstig intelligens. Slik utnyttelse betinger nærmere avtale eller hjemmel i lov.

§ 6

Fremstilling av beskyttet materiale i medhold av denne avtalen kan ikke skje som ledd i profilering eller markedsføring, verken som enkeltteksemplar eller ved salg eller distribusjon i samband med reklameopplegg.

§ 7

Avtalen hjemler ikke kopiering av notepublikasjoner til bruk i etablerte kor, korps, orkestre og andre ensembler, med mindre det skjer som ledd i undervisning. Ensembler er henvist til å inngå egne avtaler om kopiering. (Se for øvrig § 12.)

Kapittel 5 - Kopieringens omfang

§ 8

Til en enkelt student og kursdeltaker kan det kopieres inntil 15 % av en enkelt bok eller lignende publikasjon (herunder særtrykk, standarder o.l.) per emne per semester. Bokutdrag skal registreres for klarering i Kopinors digitale system Bolk etter bestemmelsene i § 14 flg.

Til andre enn studenter og kursdeltakere kan det fra en enkelt bok eller lignende publikasjon (herunder særtrykk, standarder o.l.) kopieres inntil 15 % av sidetallet, likevel et helt kapittel eller lignende avsnitt, en hel novelle eller en hel scene av et skuespill. (Vedr. noter, se § 12.)

§ 9

Kopiering av vitenskapelige artikler som institusjonen har digital tilgang til via en abonnements-/lisensavtale med forlaget eller representant for dette, følger reglene gitt i den aktuelle avtalen.

For øvrig kan det i medhold av denne avtalen fra ett enkelt nummer av et vitenskapelig tidsskrift kopieres én artikkel per person per semester.

§ 10

Fra periodiske publikasjoner som aviser, ukeblad, kulturelle og faglige tidsskrifter o.l. kan det kopieres uten omfangsbegrensninger. Det samme gjelder for brosjyrer og andre publikasjoner bestemt for gratis distribusjon.

§ 11

Fra materiale som er lovlig lagt ut på åpne internettsider, kan det kopieres uten omfangsbegrensninger.

§ 12

Fra enkeltnoter (et noteblad e.l. publikasjon av enkeltstående musikkverk) og fra notesamlinger (samling av enkeltnoter) er kopieringen begrenset til 15 %, men maksimum 10 sider av hver enkelt publikasjon. Til bruk i teoriundervisningen i musikk kan det likevel av den enkelte note kopieres en hel sats eller lignende avsnitt. § 13

Begrensningene i §§ 8-12 gjelder ikke for fremstilling av eksemplar til bruk ved eksamener (heldagsprøver eller andre fellesprøver).

Kapittel 6 - Særlig om bokutdrag og kompendier

§ 14

Institusjonen kan fremstille kompendier som helt eller delvis inneholder materiale som er vederlagspliktig etter denne avtalen, såfremt fremstillingen skjer i samsvar med avtalens øvrige bestemmelser.

§ 15

Pensum og annet nødvendig lærestoff i form av bokutdrag som kopieres og gjøres tilgjengelig for studenter og kursdeltakere i medhold av denne avtalen (se § 8), herunder i form av kompendier, skal før fremstilling registreres i Bolk, enten direkte eller via institusjonenes pensumlisteverktøy eller lignende sektorrelevante verktøy der integrasjon er etablert. Formålet er å sikre bedre kontroll og grunnlag for vederlagsfordeling etter faktisk bruk.

Institusjonen skal registrere sidetall, emnekode, semester og antatt antall studenter/kursdeltakere materialet gjøres tilgjengelig for. Institusjonen vil på forespørsel gi Kopinor korrekte studenttall per 1. oktober og 1. april. Tilgjengeliggjøring av de samme bokutdragene for nye studenter og kursdeltakere forutsetter at institusjonen registrerer det på nytt.

Notepublikasjoner, sang- og salmebøker skal likevel ikke registreres i Bolk. Kopiering og bruk av bøker eller lignende publikasjoner som er hentet fra åpne internettsider, skal heller ikke registreres.

§ 16

Institusjonen vil i forbindelse med registrering i Bolk få anledning til å sammenstille og laste ned innholdsfiler av de aktuelle bokutdragene såfremt slik fil er tilgjengelig i Bolk. Filen kan benyttes for videre tilgjengeliggjøring for de studentene og kursdeltakerne materialet er registrert for, på digitale plattformer og for trykking av papirkompendier, se for øvrig § 19.

Institusjonen kan ikke lagre filer levert fra Bolk i egne databaser. Ved registrering av det samme bokutdraget for nye studenter og kursdeltakere får institusjonen tilgang til ny fil fra Bolk.

Bolk leverer primært bokfiler som rettighetshaverne stiller til rådighet. Kopinor vil forvalte og fortløpende utvide antallet bokfiler i Bolk.

§ 17

Hvis innholdsfil ikke er tilgjengelig i Bolk, kan institusjonen om ønskelig selv laste opp bokutdraget i Bolk for sammenstilling av et kompendium. Institusjonen kan også laste opp og inkludere i kompendiene annet vederlagspliktig materiale, egenprodusert materiale, materiale som ikke er vernet, samt materiale som er prelisensiert gjennom lisensavtale direkte med rettighetshaverne såfremt lisensavtalen tillater dette. Kompendier som er sammenstilt i Bolk, vil bli lagret der og kan om ønskelig gjenbrukes av institusjonen.

§ 18

Bokutdrag som skal registreres i Bolk i henhold til § 15 kan gjøres tilgjengelig for og benyttes av studenter og kursdeltakere som er oppmeldt i det aktuelle emnet eller kurset, for studentens egne studier, i det format og på den måten som er foretrukket (via læringsplattform, e-post, pensumlistesystem mv.). Papirkompendier som fremstilles i medhold av denne avtalen og distribueres til studenter og kursdeltakere som er oppmeldt i det aktuelle emnet eller kurset, kan ikke lånes ut eller overdras til andre eller samles inn av institusjonen for gjentatt bruk, utlån eller utleie, selv om det kun er for bruk innenfor institusjonen. § 19

Institusjoner som fremstiller bokutdrag som skal registreres i Bolk i henhold til § 15, men ikke ønsker å benytte filer fra Bolk, må selv merke bokutdragene på følgende måte:

«Stuedsted/Semester/Emnekode

Dette materialet er vernet etter åndsverkloven og er helt eller delvis fremstilt etter avtale med Kopinor. Materialet kan benyttes av studenten som deltar i det aktuelle emnet, for egne studier, i ethvert format og på enhver plattform. Uten uttrykkelig samtykke fra rettighetshaver er annen eksemplar fremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt når det er hjemlet i lov (kopiering til privat bruk, sitat o.l.) eller avtale med Kopinor (www.kopinor.no).»

Bokutdrag fremstilt i Bolk vil automatisk bli merket på tilsvarende måte.

Av hensyn til kontroll og vederlagsfordeling kan Kopinor be om at materiale som fremstilles utenfor Bolk og som inneholder bokutdrag som skal registreres i henhold til § 15, sendes til Kopinor, etter nærmere anvisning.

Kapittel 7 - Klarering utenfor avtalens rammer

§ 20

Dersom institusjonen ønsker det, vil Kopinor etter beste evne medvirke til at det gis tillatelse fra opphaver og utgiver til kopiering o.l. ut over det som er tillatt etter denne avtalen. Institusjonen skal i så tilfelle benytte Bolk for forespørsel om direkte klarering av bokutdrag ut over avtalens begrensingsregler. Kopiering av illustrasjoner, bilder og andre verk av mindre omfang som inngår i det aktuelle utdraget, hjemles likevel i denne avtalen.

Pris for utvidet rettighetsklarering av hele bokutdraget som etterspørres, fremgår ved bestilling i Bolk. Institusjonen faktureres særskilt i henhold til faktisk bestilling.

Kapittel 8 - Varslings- og informasjonsplikt

§ 21

Kopinor forplikter seg til å stille informasjonsmateriale om denne avtalen til rådighet for institusjonen.

§ 22

Institusjonen plikter å sørge for at ansatte og andre som kopierer eller benytter kopier etter denne avtalen, er orientert om bestemmelsene i avtalen. Generelt informasjonsmateriale som institusjonen lager om avtalen, skal løpende sendes Kopinor til orientering.

Institusjonen skal oppnevne en administrativt ansvarlig for denne avtalen og til enhver tid holde Kopinor informert om hvem dette er.

Kapittel 9 – Vederlag

§ 23

Institusjonen plikter etter bestemmelsene i det følgende å betale vederlag til Kopinor for kopiering og bruk av materiale som er vederlagspliktig i henhold til denne avtalen.

UHR og Kopinor har avtalt et samlet vederlag for UHRs medlemmer som per juni 2024 har inngått avtale med Kopinor, på til sammen 136 146 822 kr (2024-pris). Vederlaget justeres med virkning for påfølgende kalenderår i henhold til endringen i Statistisk sentralbyrås konsumprisindeks (KPI), første gang for 2025 iht. endringer i KPI fra 15. oktober 2023 til 15. oktober 2024, deretter årlig per 15. oktober.

Halvparten av avtalt årlig vederlag faktureres normalt 1. april og andre halvpart 1. november, med 30 dagers betalingsfrist. Kopinor fakturerer institusjonen for dens andel av totalvederlaget etter anvisning fra UHR.

Samlet vederlag økes forholdsmessig dersom nye UHR-medlemmer inngår avtale med Kopinor og reduseres tilsvarende dersom et UHR-medlem ikke inngår avtale med Kopinor eller trekker sitt medlemskap i UHR.

§ 24

Institusjonen kan ta betalt av studentene for vederlagspliktig materiale fremstilt etter denne avtalen, jf. forskrift om egenbetaling ved universiteter og høyskoler (FOR-2005-12-15-1506)*, men kan ikke gjøre seg fortjeneste på produksjon og distribusjon av materialet, verken direkte eller indirekte.

** Forskriften ble opphevet i 2024 og erstattet av bestemmelser i kapittel 4 i [forskrift til universitets- og høyskoleloven](#) (FOR-2024-06-28-1392).*

Kapittel 10 - Kartlegging av kopiering og bruk

§ 25

Institusjonen aksepterer at UHR og Kopinor, i fellesskap eller hver for seg, i løpet av avtaleperioden kan få gjennomført undersøkelser for å beregne omfanget av kopiering og bruk av beskyttet materiale i UH-institusjonenes virksomhet.

Kopinor har rett til å gjennomføre egne undersøkelser som grunnlag for fordeling av vederlag til rettighetshavere i inn- og utland.

Kopinor, på den ene siden, og institusjonene som har inngått avtale på grunnlag av mønsteravtalen, på den andre siden, dekker utgiftene til undersøkelser som gjøres i fellesskap av UHR og Kopinor. Kopinor fakturerer institusjonene etter nærmere avtale med UHR.

§ 26

Dersom institusjonen blir trukket ut for deltakelse i undersøkelse, plikter den å medvirke til gjennomføringen. Utgifter forbundet med arbeidstid som medgår for institusjonens egne ansatte, tillitsvalgte og andre som berøres av en undersøkelse, bæres av institusjonen.

§ 27

UHR og Kopinor plikter å påse at personopplysninger behandles i henhold til personopplysningsloven, og at innsamlede data om kopiering kun brukes til statistiske formål.

Kapittel 11 - Mislighold og erstatning

§ 28

Dersom en part vesentlig misligholder denne avtalen og forholdet ikke rettes innen 90 dager etter at skriftlig varsel er mottatt ved rekommandert brev fra Kopinor eller institusjonen, kan den annen part heve avtalen med umiddelbar virkning. Heving skal erklæres skriftlig med angivelse av hevingsgrunn. Erstatning for mislighold kan kreves uavhengig av om avtalen heves.

§ 29

Institusjonen er ikke erstatningsansvarlig for ansattes og andres kopiering i strid med denne avtalen ut over det ansvar som måtte følge av § 2-1 i lov av 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning, likevel slik at institusjonen ikke er ansvarlig for ansattes og andres kopiering som skjer i strid med informasjon som institusjonen har gitt i henhold til § 22.

Kapittel 12 - Andre bestemmelser

§ 30

Kopinor er forpliktet til å dekke eventuelle krav om vederlag eller erstatning som institusjonen måtte motta fra norske og utenlandske rettighetshavere, for så vidt kravene gjelder kopiering som er betalt for og utført i overensstemmelse med denne avtalens bestemmelser. Institusjonen er ikke forpliktet til å dekke slike krav, og Kopinor skal holde institusjonen skadesløs for krav og kostnader som institusjonen måtte bli påført i forbindelse med et slikt krav. Hvis krav mottas, skal institusjonen avvise kravet og henvise det til Kopinor. Krav skal ikke innfris uten etter samråd med Kopinor. Ved tvist om kravet har Kopinor rett til å intervensere.

§ 31

Institusjonen aksepterer at Kopinor på vegne av de rettighetshavere Kopinor representerer kan kreve erstatning og reise søksmål i anledning kopiering av beskyttet materiale som ikke er hjemlet i lov eller avtale. Rettighetshaverne har imidlertid ikke fraskrevet seg adgangen til selv å kreve erstatning og reise søksmål mot institusjonen i anledning av kopiering av beskyttet materiale som ikke er tillatt etter denne avtalen. Har institusjonen innfridd Kopinors krav, plikter Kopinor å innfri rettighetshavernes krav for samme utnyttelse.

§ 32

Institusjonen og Kopinor har rett til å offentliggjøre denne avtalen.

§ 33

På forespørsel skal institusjonen gi Kopinor innsyn i hvordan bestemmelsene i denne avtalen praktiseres.

Kapittel 13 - Mekling og tvisteløsning

§ 34

Dersom forhandlinger om inngåelse, forlengelse eller reforhandling av avtale ikke fører til enighet, kan institusjonen og Kopinor hver kreve mekling eller, dersom mekling ikke fører frem, at tillatelse til og vilkår for eksemplarframstillingen fastsettes av nemnd, jf. åndsverkloven § 65.

§ 35

Tvist mellom Kopinor og institusjonen om avtalens forståelse eller beståen, om brudd på avtalen eller om krav som på annen måte grunner seg på avtalen, skal først søkes løst ved forhandlinger.

Dersom det ikke oppnås enighet gjennom forhandlingene, kan hver av partene inngi søksmål ved norsk domstol.

Kapittel 14 - Varighet, opphør av avtalen og forhandling om ny avtale

§ 36

Avtalen gjelder fra 1. januar 2025 til og med 31. desember 2029.

Institusjonen aksepterer at UHR på institusjonens vegne med virkning for inneværende avtaleperiode kan reforhandle avtalen dersom det i avtaleperioden vedtas nye lovbestemmelser som vedrører reglene for eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring av beskyttet materiale av direkte og vesentlig betydning for avtalens grunnlag. Reforhandlet avtale erstatter institusjonens gjeldende avtale med mindre institusjonen sier opp avtalen.

Institusjonen skal varsles skriftlig (per post eller e-post) om reforhandlet avtale og få en frist på minimum tre måneder til å si opp avtalen med virkning for resterende del av avtaleperioden. Tremånedersfristen løper fra utløpet av den måned varselet er gitt.

§ 37

Ved avtalens opphør er institusjonen forpliktet til å gjøre sitt ytterste for å påse at all kopiering av beskyttet materiale som ikke er tillatt i medhold av lov eller særskilt avtale med rettighetshaver, opphører.

Kopier som er tatt i medhold av avtalen, kan etter avtalens opphør kun bevares for arkivering og eventuelt for videre saksbehandling, og ikke aktivt gjenbrukes.

Institusjonen kan likevel fortsette å kopiere etter vilkårene i denne avtalen så lenge forhandlinger om ny kopieringsavtale pågår. Hvis ny avtale kommer i stand, gjelder vilkårene i den nye avtalen fra det tidspunkt den nye avtalen gis virkning.

§ 38

Institusjonen er innforstått med at UHR på institusjonens vegne oppnevner representanter for høyskolene og universitetene til et utvalg som skal forhandle om eventuell ny kopieringsavtale.